

Imetyskauden ja vieroituksen jälkeen karitsoiden ruokinnalliset tarpeet alkavat vähitellen eroamaan. Vieroitukseen mennessä saavutettu kasvunopeus vaikuttaa oleellisesti lihantuotannon kannattavuuteen. Sillä karitsoiden on saavutettava riittävä päivittäinen kasvunopeus, jotta lihatuotanto olisi kannattavaa. Ennen vieroitusta päämääränä olisi hyvä tavoitella hyvää päiväkasvua riippumatta siitä onko karitsan käyttötarkoitus lihatuotanto vai jalostuseläin myöhemmin tulevaisuudessa. Kasvunopeudella on merkittävä vaikutus teuraskypsyyden saavuttamiseen. Haluttu lopputulos on siis, että karitsoiden halutaan kasvavan mahdollisimman hyvin teurasikään. Painon seuranta on tärkeä toimenpide osana tavoitteellista

lammastuotantoa, sillä sitä seuraamalla pystytään laskemaan karitsoiden päiväkasvu ja ennustamaan teurastuksen ajankohta. Samalla se myös auttaa reagoimaan ongelmakohtiin mm. kasvun hidastumiseen.

Lihantuotannossa suositeltavaa on tavoitella mahdollisimman suurta kasvunopeutta, sillä se lyhentää kasvatusaikaa ja kustannuksia mm. rehukustannuksia. Hidasta kasvatus pidentää kasvatusaikaa. Tätä voidaan suosia maissa, joissa voidaan laiduntaa ympäri vuoden.

Teuraskypsyyden määrittäminen

Karitsat ovat teuraskypsyyden määrittämiseksi karitsat pitää punnita. Riippumatta rodusta teuraskypsyys saavutetaan n 40-50 kilon välillä. Tästä isommat karitsat alkavat rasvoittumaan, joka alentaa teuraslaatua. Rasvoittumiseen vaikuttaa painon lisäksi ikä. Tuonti-/liharotuiset karitsat saavuttavat nuoremmalla iällä teuraskypsyyden, jolloin ne voivat rasvoittua aikaisemmin kuin maataisrodut. Kun karitsoiden elopaino on 38–62 kg, tällöin teuraspaino on yleensä 15-25 kiloa. Normaali teuraskuntoisen karitsan teurasprosentti on noin 40 %.

Liharotuisilla teurasprosentti voi olla lähellä 50 %. Lampaiden teurastus ajoittuu Suomessa pitkälti syksyyn, sillä silloin laidunkausi loppuu ja lampaat siirtyvät sisäruokinnalle. Alle vuoden ikäisten lampaiden lihaa voidaan myydä karitsanlihana. Keväällä syntyneet karitsat ovat yleensä teuraskypsiä 5–8 kuukauden ikäisinä. Varsinkin uuhikaritsat rasvoittuvat helposti, kun voimakkain kasvu hidastuu talvella. Rasvaisia ruhoja ei tavoitella lammastuotannossa.

Teuraslaatu

Teurastamot laatuluokitaa ruhot, jonka perusteella tuottajahinta määräytyy lopullisesti. Laatuluokitus tapahtuu lain mukaisesti EUROP-laatuluokituksen mukaisesti. Vanhojen, laihojen tai liian rasvaisten ruhojen kilohinta on matalampi hyväruhoisiin verrattuna. Luokituksen teurastamoilla tekee koulutuksen saanut luokittaja.

Luokittelu lihakuuden mukaan

E Erinomainen. Ruhon muodot kauttaaltaan pyöreät tai erittäin pyöreät. Lihakset poikkeuksellisen hyvin kehittyneet.

U Erittäin hyvä. Ruhon muodot kauttaaltaan pyöreät. Lihakset erittäin hyvin kehittyneet.

R Hyvä. Ruhon muodot suorat tai lievästi pyöreät. Lihakset hyvin kehittyneet.

O Kohtalainen. Ruhon muodot suorat tai sisäänpäin kaarevat. Lihakset keskinkertaisesti kehittyneet.

P Välttävä. Ruhon muodot sisäänpäin kaarevat.

P- Heikko. Lihakset heikosti kehittyneet.

Luokittelu rasvaisuuden mukaan

1 Rasvaton. Rasvaton tai hyvin ohutrasvainen ruho

2 Ohutrasvainen. Ruho ohuen, läpikuultavan rasvakerroksen peittämä.

3 Keskirasvainen. Rasvakerros peittää punaisen lihan lähes kokonaan lukuun ottamatta paisteja ja lapoja. Rasvaa hieman myös rintaontelossa.

4 Rasvainen. Rasvakerros peittää punaisen lihan kokonaan lukuun ottamatta paisteja ja lapoja, jotka ovat osaksi näkyviä. Rasvaa myös rintaontelossa.

5 Erittäin rasvainen. Koko ruho rasvakerroksen peittämä.

Mikä vaikuttaa lihan laatuun?

Ruokinnan vaikutus teuraslaatuun

Vieroituksen jälkeisessä kasvatuksessa pitää huomioida saatavilla olevien rehujen määrä ja hinta. Jos karitsan kasvatetaan laidunnurmella, ne tarvitsevat nuorta ja laadukasta nurmea, josta ne saavat riittävästi energiaa ja valkuaisa kasvaakseen. Jos laitumen laatu on heikko ja pinta-ala ei ole riittävä eläinmäärälle, on käytännössä mahdotonta kasvattaa hyvin kasvaneita teuraskaritsoita.

Kasville karitsoille varataan parhaat, viljellyt laidunlohkot. Nurmen tiheys varmistetaan täydennyskylvöllä, riittävällä siemenmäärällä ja sopivalla siemenseoksella. Jotta voit varmistaa, että eläimesi kasvavat laitumella, punnitse ne parin viikon välein. Tässä on kuitenkin huomioitava rotuominaisuuksien erot, sillä eritujen välillä kasvunopeus vaihtelee. Liharotuiset rodut ja niiden risteytykset voidaan saavuttaa ka. yli 300 g päiväkasvut.

Jos kasvatuksessa ei hyödynnetä laidunta, on kasvaville eläimille varatta hyvälaatuista karkearehua, jossa on runsaasti energiaa ja valkuaisa. Hyvä laatuinen rehu vähentää väkirehun tarvetta ja mahdollistaa nopean päiväkasvun. Jos väkirehun tarve on 50–60 prosenttia dieetistä, riittävistä kivennäis- ja vitamiinilisistä on pidettävä huolta.

Ennen vieroitusta karitsan ruokinnan valkuaispitoisuudeksi 16-18 %
Kun karitsan paino 23-27 kg, valkuaispitoisuudeksi 14-16 %
Kun karitsan paino on yli 32 kg, valkuaispitoisuudeksi 12 %

Vitamiinit

Hyvästä ja tasapainoisesta ruokinnasta lammas saa kaikki tarvitsemansa vitamiinit. Hyvä ja tasapainoinen ruokinta sisältää laadukasta heinää ja korkeatasoista viljaa. Kaikilla märehitijöillä pötsimikrobit tuottavat kaikki eläimen tarvitsemat vesiliukoiset k ja b- vitamiinit. Jos kuitenkin ruokinta on yksipuolista ja rehun laatu on heikkoa kannattaa vitamiinit lisätä ruokintaan. Esimerkiksi heikkolaatuista heinää voidaan täydentää ADE- vitamiinilla. Vitamiinien A-,D-, ja E- puutos heikentää eläinten kasvua, vastustuskykyä ja lisääntymiskykyä.

Kivennäis- ja hivenaineet

Yksipuolisessa ruokinnassa lampaat eivät saa tarpeeksi tarvitsemiaan hiven- ja kivennäisaineita. Kivennäisaineet kalsium, fosfori, magnesium ovat tärkeitä eläimen luuston kehityksen ja aineenvaihdunnan kannalta. Eläin tarvitsee kestävä ja voimakkaan luuston, jotta voi kantaa lihaksia. Hivenaineista seleenin puutos voi aiheuttaa lihasrappeumaa ja hidasta kasvua. Kivennäiset kannattaa antaa kivennäisseoksena. Kivennäisaineiden tasapaino voi häiriintyä jos ruokinta on hyvin väkirehupitoista. Seleenin annostuksessa pitää olla tarkkana, jotta sitä ei tule annettua liikaa. Liika seleenin saanti aiheuttaa seleenimyrkytyksen.

E-vitamiinin tarve kasvavalla eläimellä on 2,5 mg elopainokiloa kohti. E-vitamiinin saanti edellyttää riittävän Seleenin imeytymisen. Kupariin, jodiin ja kobolttiin kannattaa hivenaineissa kiinnittää huomiota. Lammas tarvitsee päivässä kuparia noin 10 mg/kg ka, kobolttia 0,05–0,10 mg/kg ka ja jodia 0,05–0,10 mg/kg ka.

Vesi

Eläimillä on oltava aina saatavilla puhdasta vettä. Talvikuukausina vesi pitää olla sulaa. Eläimet eivät saa jätää rikki.

Rodun ja sukupuolen vaikutus teuraslaatuun

Rotu ja sukupuoli vaikuttaa eläimen teuraslaatuun. Kokonaisuudessaan rotu vaikuttaa esimerkiksi teurasprosenttiin, teurasruhon painoon, muotoon rasvaisuuteen sekä rasvan väriin. Rodulla on vaikutusta myös lihan marmoroitumiseen. Sukupuolten väliset erot näkyvät rasvaisuudessa ja karitsoiden kasvussa. Pässikaritsat ovat rasvattomampia kuin uuhikaritsat, jotka rasvoittuvat herkemmin. Pässikaritsat kasvavat nopeammin ja ovat kooltaan kookkaampia.

Tilacase: karitsat kasvavat lampolassa, karitsointi tammikuussa

- Alkukasvatuksen seuranta; tehdään 3 päivän punnitus ja 6 viikon punnitus kaikille karitsuille.
- 4 kuukauden punnitus-> valitaan jalostuseläimet ja samalla tehdään arvio loppukasvatuksen ajasta- milloin tulee teuraita ja kuinka paljon?
- Teuraspainon lähestyessä useita punnituksia
  - koko ryhmälle
  - osalle ryhmästä (jos lajiteltu koon mukaan ei tarvitse punnitaan ne ryhmät, joissa olettavasti on sopivan kokoisia
- TULOKSENA:
- Tasalaatuiset teuraat
- Ei ”yli- tai alipainoisia”.

HUOMIOITAVA Omat tavoitteet, laaturapalkkio ja teurastamon toiveet. Teuraiden silmämääräinen arviointi on vaikeaa- eläimen korkeus, muoto ja villapeite vaikeuttaa arvion tekemistä.

Tilacase: Laidunkaritsanlihan tuotanto

Karitsat pelloilta teuraaksi elo-lokakuussa
Kasvatusaika 150–190 vrk (193, 173)
Teuraspaino tavoite 21 kg (20,9; 20,8)
Tehokas laidunnus
Pienet lohkot
Karitsat samalla loholla 3-5 päivää
Puhdistusniitot ja tarvittaessa lannoitus
Alkukesästä 400 karitsaa ja n. 7 ha peltoa

Pilottitiloilta yhteenvetoja:

